

ЖАО Д.

Сайтама Університет, Японія

НІКОЛЕНКО О., НІКОЛЕНКО К., ЖДАНОВА-НЕДІЛЬКО О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ТА ОСВІТНЯ КРЕАТИВНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПОДАЛЬШЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МОРІТА ТЕРАПІЇ

Стаття присвячена психологічному стану українських вчителів в умовах тривалої війни, з особливим акцентом на їхньому психічному здоров'ї, стратегіях подолання стресу та освітній креативності. Загальнонаціональне опитування, проведене в жовтні 2024 року (n = 667), показало, що 57,3% вчителів набрали більше клінічного порогового значення за шкалою психологічного дистресу Кесслера (K10), що вказує на серйозний психологічний дистрес. Незважаючи на це, вчителі продемонстрували стійкість і застосовували творчі стратегії для підтримки учнів, зокрема розповіді, гумор та емоційна відкритість. «Жарти та історії із життя» виявилися найчастіше обраною стратегією подолання труднощів. У нашому дослідженні ми також порівняли переваги внутрішніх (інтроспективних, когнітивно-емоційних) терапій та зовнішніх (фізичних або експресивних) терапій. Хоча обидві були оцінені високо, внутрішні підходи були дещо кращими. Кореляційний аналіз показав, що патологічні механізми Моріта терапії, такі як уникнення поведінки та самозаглиблення, можуть допомогти пояснити проблеми з психічним здоров'ям українських вчителів, що вказує на культурну застосовність. Понад 90% учасників загальнонаціонального опитування визнали Моріта терапію корисною. Ці висновки підкреслюють важливість інтегрованої, культурно чутливої психологічної підтримки, яка врівноважує внутрішню рефлексію з втіленими, практичними втручаннями для освітян, які працюють у кризових умовах.

***Ключові слова:** українські вчителі, стресові стани, пов'язані з війною, психічне здоров'я, кризова освіта, стратегії подолання труднощів, Моріта терапія, культурно чутлива психологічна підтримка*

Стаття надійшла до редакції 22.04.2025 р.

УДК 37.018.43:796.012.1

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.36.339403](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.36.339403)

ЮЛІЯ ЗАЙЦЕВА

ORCID: 0000-0001-7155-392X

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ЮРІЙ ДЬЯЧЕНКО

ORCID: 0009-0003-4470-7358

Фаховий медико-фармацевтичний коледж Полтавського державного медичного університету

АНАСТАСІЯ ДЬЯЧЕНКО

ORCID: 0009-0001-0878-1388

Професійно-технічне училище №31, м. Полтава

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНІ СПОРУДИ»: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ

У статті розкрито теоретичні засади та практичні аспекти методичного забезпечення освітнього компоненту «Фізкультурно-спортивні споруди», який є складовою частиною освітньо-професійних програм з підготовки майбутніх фахівців у галузі фізичної культури і спорту. Акцентовано увагу на актуальності освітнього компоненту у контексті сучасних викликів у сфері вищої освіти, зокрема модернізації спортивної інфраструктури, гармонізації державних стандартів з міжнародними освітніми вимогами та впровадження інноваційних підходів до підготовки педагогічних кадрів. Детально проаналізовано структуру, зміст, дидактичну побудову та засоби реалізації освітнього компоненту, визначено мету дисципліни, сформульовано очікувані результати навчання, окреслено спектр тем, які охоплюють як історичний розвиток спортивних споруд, так і їх сучасну класифікацію, конструктивні особливості, вимоги до безпеки, утримання та експлуатації. Підкреслено важливість застосування сучасних методів навчання, зокрема проблемного,

дослідницького, частково-пошукового, моделювання та інтерактивних технік, що сприяє розвитку критичного мислення, практичних навичок, творчого підходу та самостійності здобувачів. Особливу увагу приділено аналізу навчально-методичних матеріалів, які використовуються у процесі викладання. Визначено перспективні напрями подальших досліджень: цифровізація змісту дисципліни, впровадження міждисциплінарних освітніх кейсів, адаптація навчання до інклюзивного освітнього простору.

Ключові слова: *фізична культура і спорт, спортивні споруди, освітній компонент, методичне забезпечення, професійна підготовка, вища освіта, компетентнісний підхід*

Постановка проблеми, її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. У сучасних умовах розвитку системи вищої освіти в Україні особливої ваги набуває питання якісної підготовки майбутніх фахівців у галузі фізичної культури і спорту. Одним із ключових елементів такої підготовки є засвоєння освітнього компоненту «Фізкультурно-спортивні споруди», що формує професійні знання та практичні навички у сфері проєктування, експлуатації та модернізації спортивної інфраструктури.

Зміни в нормативно-правовому забезпеченні, впровадження сучасних будівельних технологій, зростаюча потреба у створенні інклюзивного, екологічного та безпечного спортивного середовища вимагають оновлення змісту та методики викладання відповідних дисциплін. У зв'язку з цим особливого значення набуває системний підхід до розробки методичного забезпечення освітнього компоненту, що дозволяє поєднувати теоретичну підготовку з практико-орієнтованими формами навчання.

Крім того, актуальність теми посилюється загальнодержавними завданнями з модернізації спортивної інфраструктури, підготовки кадрів для реалізації фізкультурно-оздоровчих та освітніх програм, а також євроінтеграційними процесами, які потребують гармонізації навчальних стандартів із міжнародними вимогами.

Таким чином, дослідження методичних засад забезпечення дисципліни «Фізкультурно-спортивні споруди» є своєчасним і необхідним кроком до підвищення якості освітнього процесу, формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів і розвитку фізичної культури та спорту в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження методичного забезпечення освітнього процесу у сфері фізичної культури та спорту активно розвивається в сучасній науково-педагогічній думці. Значна увага приділяється інтеграції нових дисциплін у підготовку фахівців, зокрема таких як «Філософія спорту і здорового способу життя» (Ю. Зайцева, О. Момот, С. Новік, 2024), де акцент зроблено на концептуальній та світоглядній основі професійної підготовки, що сприяє формуванню ціннісних орієнтацій майбутніх спеціалістів.

Видано низку навчально-методичних матеріалів, які систематизують знання з дисципліни «Фізкультурно-спортивні споруди і обладнання». Зокрема, навчально-методичний посібник під редакцією Ю. Зайцевої (2020) містить теоретичні положення та практичні рекомендації щодо використання і класифікації спортивних споруд, з урахуванням вимог освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Комплексний виклад матеріалу з урахуванням сучасних освітньо-професійних програм представлений у конспекті лекцій, підготовленому Орловим А. А., Пиптюком П. Ф., та Конохом А. П. (2024), який зорієнтований на здобувачів ступеня вищої освіти за спеціальністю 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)». Цей ресурс відзначається практичною спрямованістю та відповідністю державним освітнім стандартам.

На нормативному рівні методичне забезпечення дисциплін регламентується внутрішніми положеннями закладів вищої освіти, зокрема документом Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2023), який встановлює вимоги до структури, форм та змісту методичних матеріалів.

Також важливе місце у методичному забезпеченні займає навчальний посібник В. Шаверського, Т. Скалія та Ю. Литвинчука (2024), що охоплює питання нормативної бази, проєктування, класифікації та експлуатації спортивних споруд, забезпечуючи цілісне розуміння теми в контексті освітньої діяльності.

Метою наукової статті є аналіз та обґрунтування теоретичних засад і практичних підходів до методичного забезпечення освітнього компоненту «Фізкультурно-спортивні споруди», висвітлення його ролі у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту та окреслення перспектив його модернізації в умовах сучасних викликів освітнього середовища.

Викладення основного матеріалу дослідження. Методичне забезпечення освітнього компоненту «Фізкультурно-спортивні споруди і обладнання» є важливою складовою системи підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту в межах освітньо-професійних програм спеціальностей А4.11 «Середня освіта (Фізична культура)» та А7 «Фізична культура і спорт». Дисципліна є обов'язковим компонентом, має чітко структурований зміст і розрахована на 3 кредити ЄКТС (90 годин).

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів цілісного уявлення про фізкультурно-спортивні споруди і обладнання для різних видів спорту, їх розміри та умови експлуатації.

У робочій програмі навчальної дисципліни визначено очікувані результати навчання з дисципліни, зокрема:

- знати розміри споруд та специфічне обладнання для різних видів спорту;
- визначити основні норми та техніку безпеки під час експлуатації фізкультурно-спортивних споруд і обладнання;
- інтерпретувати нормативні вимоги, необхідні для обладнання фізкультурно-спортивних об'єктів;

- володіти знаннями про будівництво простих фізкультурно-спортивних споруд, що не вимагають великих фінансових і матеріальних витрат;
- класифікувати спортивні споруди за усіма ознаками
- схематично зобразити будову майданчиків для різних видів спорту;
- скласти необхідну документацію, облік та звітність з експлуатації фізкультурно-спортивних споруд і обладнання;
- аналізувати розвиток фізкультурно-спортивних споруд Стародавнього світу, Середніх віків, Нового й Новітнього часу;
- оцінювати відповідність фізкультурно-спортивних споруджень та обладнання навчального закладу вимогам і нормам будівництва та експлуатації;
- аргументувати доцільність використання нестандартного спортивного обладнання у ході фізкультурно-спортивної діяльності;
- встановити послідовність дій при спорудженні простих фізкультурно-спортивних споруд і обладнання власними силами.

Аналіз нормативних документів та методичного забезпечення освітнього компоненту дозволяє стверджувати, що його опанування сприяє формуванню як загальних компетентностей (здатність до аналізу, синтезу, відповідальності, прийняття рішень тощо), так і фахових (організація безпечного середовища, впровадження здоров'язберезувальних технологій, надання домедичної допомоги, створення методичних матеріалів тощо).

У процесі вивчення освітнього компоненту активно використовуються сучасні методи навчання: проблемне, дослідницьке, частково-пошукове, групові дискусії, моделювання, імітаційно-ігрові ситуації, що сприяє розвитку професійного мислення і самостійності здобувачів.

Вивчення освітнього компоненту «Фізкультурно-спортивні споруди» включає вивчення таких тем:

Тема 1. Основні історичні відомості про спортивні споруди.

Спортивні споруди Стародавнього світу. Спортивні споруди середніх віків. Олімпійські споруди Нового та Новітнього часу.

Тема 2. Класифікація та категорійність спортивних споруд.

Сітка спортивних споруд; класифікація спортивних споруд; структура спортивних споруд; категорії спортивних споруд; паспорт спортивних споруд.

Тема 3. Спортивні майданчики та ігрові поля.

Габарити та орієнтація спортивних майданчиків; планування майданчиків; догляд і утримання спортивних майданчиків; конструкції покриття майданчиків; футбольне поле, його характеристика; майданчики для спортивних ігор.

Тема 4. Спортивні зали.

Типи спортивних залів; шкільний спортивний зал; вимоги до стін і освітлення спортивних залів.

Тема 5. Спортивне ядро та його будова.

Спортивне ядро та його будова; відкритий стадіон; спортивна арена; закритий стадіон (манеж); обладнання для стрибків; місця для метань.

Тема 6. Місця для занять гімнастикою та їх обладнання.

Вимоги до гімнастичного залу; вимоги і розміщення гімнастичного обладнання; гімнастичні снаряди, що використовуються на змаганнях; гімнастичні снаряди для тренувань.

Тема 7. Спортивні споруди для зимових видів спорту

Лижні і горнолижні бази і комплекси; лижні трампліни; поля і майданчики для хокею і фігурного катання.

Тема 8. Спортивні споруди для водних видів спорту.

Типи плавальних басейнів; басейни на природних водоймищах, їх різновиди; типи штучних басейнів.

Тема 9. Експлуатація спортивних споруд.

Техніка безпеки під час експлуатації спортивних споруд; порядок розслідування та облік нещасних випадків під час занять фізичними вправами; санітарний контроль за спортивними спорудами; капітальний та поточний ремонт спортивних споруд; організація експлуатації спортивних споруд.

Загалом, методичне забезпечення освітнього компоненту «Фізкультурно-спортивні споруди» включає: навчальні програми навчальної дисципліни; силабус; методичні рекомендації до проведення практичних занять; завдання для поточного, модульного і підсумкового контролю; окрім того, студенти можуть використовувати навчальні посібники, словники термінів і понять, збірник лекцій, електронні ресурси, що дозволяють реалізувати повноцінне навчальне середовище.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, аналіз змісту, структури та методичного забезпечення освітнього компоненту «Фізкультурно-спортивні споруди» дозволяє зробити висновок, що цей освітній компонент є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, оскільки забезпечує як ґрунтовні теоретичні знання, так і практичні навички щодо проектування, класифікації, експлуатації та оцінювання спортивної інфраструктури відповідно до сучасних освітніх стандартів. Чітка дидактична структура курсу, компетентнісний підхід до навчання, різноманітність форм і методів педагогічної

взаємодії створюють умови для розвитку професійного мислення, критичної рефлексії та самостійної діяльності здобувачів вищої освіти.

Перспективи подальших розвідок напряму пов'язані з інтеграцією цифрових освітніх інструментів (зокрема VR-моделювання, мобільні додатки, онлайн-платформи для самоконтролю). Окрему увагу доцільно приділити адаптації змісту дисципліни до потреб інклюзивної освіти та концепції сталого розвитку.

Таким чином, напрям дослідження має значний потенціал для подальшого вдосконалення, модернізації змісту та методики викладання, що відповідає вимогам сучасної освітньої парадигми та суспільним запитам.

Список використаних джерел

- Зайцева, Ю. В., Момот, О. О., Новік, С. М. (2024). Впровадження в освітній процес підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту дисципліни «Філософія спорту і здорового способу життя». *The International Scientific Periodical Journal «SWorldJournal»*, 24, 3, 67-70. DOI: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2024-24-00-018>
- Зайцева, Ю. В., Тараненко, І. В. (2020). *Фізкультурно-спортивні споруди і обладнання: навчально-методичний посібник*. Полтава: Сімон. Взято з <https://surl.li/cofkou>
- Орлов, А. А., Пиптюк, П. Ф., Конох, А. П. (2024). *Фізкультурно-спортивні споруди та обладнання: конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 014 «Середня освіта» предметної спеціальності 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» освітньо-професійної програми «Середня освіта (Фізична культура)»*. Запоріжжя: Запорізький національний університет. Взято з <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/24062/1/0060412.pdf>
- Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. (2023). *Положення про навчально-методичне забезпечення*. Взято з http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya_pro-metodichne-zabezpechennya-navchalnih-disciplin.pdf
- Шаверський, В., Скалій, Т., Литвинчук, Ю. (2024). *Спортивні споруди і обладнання: навчальний посібник*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. Взято з <http://eprints.zu.edu.ua/41873/1/1.pdf>

References

- Orlov, A. A., Pyptiuk, P. F., & Konokh, A. P. (2024). *Fizkulturno-sportyvni sporudy ta obladnannia [Physical Culture and Sports Facilities and Equipment]: konspekt lektsii dlia zdobuvachiv stupenia vyshchoi osvity bakalavra spetsialnosti 014 «Serednia osvita» predmetnoi spetsialnosti 014.11 «Serednia osvita (Fizychna kultura)» osvitno-profesiinoi prohramy «Serednia osvita (Fizychna kultura)»*. Zaporizhzhia: Zaporizkyi natsionalnyi universytet. Retrieved from <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/24062/1/0060412.pdf> [in Ukrainian].
- Poltavskiyi natsionalnyi pedahohichniy universytet imeni V. H. Korolenka. (2023). *Polozhennya pro navchal'no-metodychne zabezpechennya [Regulation on educational and methodological support]*. Retrieved from http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya_pro-metodichne-zabezpechennya-navchalnih-disciplin.pdf [in Ukrainian].
- Shaverskiy, V., Skalii, T., & Lytvynchuk, Yu. (2024). *Sportyvni sporudy i obladnannia [Sports Facilities and Equipment]: navchalnyi posibnyk*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. Retrieved from <http://eprints.zu.edu.ua/41873/1/1.pdf> [in Ukrainian].
- Zaitseva, Yu. V., Momot, O. O., & Novik, S. M. (2024). Vprovadzhennya v osvitniy protses pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi kultury i sportu dystsypliny «Filosofiya sportu i zdorovoho sposobu zhyttya» [Introduction of the discipline «Philosophy of Sport and Healthy Lifestyle» into the educational process for future specialists in physical culture and sports]. *The International Scientific Periodical Journal «SWorldJournal»*, 24, 3, 67-70. DOI: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2024-24-00-018> [in Ukrainian].
- Zaitseva, Yu. V., & Taranenko, I. V. (2020). *Fizkulturno-sportyvni sporudy i obladnannya [Sports facilities and equipment]: navchal'no-metodychnyy posibnyk*. Poltava: Simon. Retrieved from <https://surl.li/cofkou> [in Ukrainian].

ZAITSEVA Yu.

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

DIACHENKO Yu.

College of Medicine and Pharmacy of Poltava State Medical University, Ukraine

DIACHENKO A.

State Vocational School No. 31, Poltava, Ukraine

METHODOLOGICAL SUPPORT OF THE EDUCATIONAL COMPONENT «PHYSICAL CULTURE AND SPORTS FACILITIES»: THEORETICAL FOUNDATIONS AND PRACTICAL IMPLEMENTATION

This article explores the theoretical foundations and practical aspects of the methodological support for the educational component «Physical Culture and Sports Facilities», which forms an essential part of the educational and professional training programs for future specialists in physical education and sports.

The significance of this component is emphasized within the context of contemporary challenges in higher education, including the modernization of sports infrastructure, alignment of national standards with international educational requirements, and the integration of innovative approaches to teacher training.

The study provides a comprehensive analysis of the structure, content, didactic design, and implementation strategies of the course. The objectives of the discipline are defined, expected learning outcomes are outlined, and the thematic scope encompasses both the historical development of sports facilities and their modern classification, structural characteristics, safety regulations, maintenance, and operation. The importance of applying contemporary teaching methodologies – such as problem-based learning, research-oriented approaches, inquiry-based methods, modeling, and interactive techniques – is highlighted, as these foster the development of students' critical thinking, practical competencies, creativity, and autonomy.

Special attention is devoted to the analysis of educational materials employed in the instructional process, including textbooks, lecture collections, glossaries of terms, and digital resources. The role of this educational component in developing both general and professional competencies is examined, particularly in relation to organizing a safe learning environment and promoting health-preserving technologies. The article substantiates the foundational value of this course in the system of professional training for physical education specialists.

Furthermore, it identifies key directions for future research: digitalization of course content, implementation of interdisciplinary learning cases, and adaptation of instruction to inclusive educational contexts. The article makes a significant contribution to the advancement of methodological frameworks in physical education and underscores the need for continued innovation in the structure and content of related educational components.

Key words: *physical education and sport, sports facilities, educational component, methodological support, professional training, higher education, competency-based approach*

Стаття надійшла до редакції 27.05.2025 р.

УДК 378.04:005.5]:378.035:34(477+73)

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.36.339413](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.36.339413)

ВАЛЕРІЯ ЗАХАРОВА

ORCID: 0009-0004-4078-2198

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАГІСТРІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА США

У статті досліджено особливості формування правової культури майбутніх магістрів публічного управління та адміністрування в системі вищої освіти України та Сполучених Штатів Америки. Здійснено порівняльний аналіз підходів, методів та інституційних механізмів, що використовуються в обох країнах для розвитку високого рівня правової свідомості, поваги до закону та навичок правомірної поведінки у майбутніх управлінців. Застосовано комплекс наукових методів, включаючи порівняльно-історичний, порівняльно-правовий аналіз законодавства та освітніх стандартів, контент-аналіз навчальних програм і дисциплін, а також узагальнення кращих практик формування правової культури у профільних закладах вищої освіти.

Закцентовано, що ключові висновки дослідження свідчать про наявність як спільних рис, так і суттєвих відмінностей у підходах до формування правової культури магістрів публічного управління в Україні та США. Виокремлено сильні та слабкі сторони освітніх систем обох країн у контексті розвитку правової компетентності майбутніх управлінців, зокрема, особливості інтеграції правових дисциплін у навчальні плани, використання інтерактивних методів навчання, роль практичної підготовки та залучення до правозастосовчої діяльності.

Результати дослідження мають важливе значення для вдосконалення освітніх програм підготовки магістрів публічного управління та адміністрування в Україні шляхом адаптації позитивного досвіду США та врахування національних особливостей. Отримані дані можуть бути використані для розробки методичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності формування правової культури майбутніх фахівців у сфері державного управління, що сприятиме зміцненню верховенства права та запобіганню корупції в публічному секторі.

Ключові слова: *правова культура, компаративний аналіз, порівняльна педагогіка, законодавче забезпечення, освітні стандарти, освітні програми, організація навчального процесу*

Постановка проблеми. Актуальність теми зумовлена необхідністю удосконалення підготовки державних управлінців в Україні з урахуванням міжнародного досвіду, зокрема досвіду США, де традиції